

Тазкия 179-дарс. Манманлик ёхуд ужуб

19:00 / 02.04.2022 6205

Бизда «манманлик» деб аталадиган салбий сифат арабларда «ужуб» дейилади. Бунда киши ўзида бор нарсдан ўзи ажабланади ва мақтанади.

Манманлик уламолар истилоҳида қуйидагича таърифланади: «Ужуб – манманлик неъматни ўзининг фазлидан деб ишониш ва неъмат берувчи Зотни унутишдир».

Муҳаққиқ уламоларимиз «манманлик» билан «кибр»нинг орасида нозик фарқ борлигини таъкидлаганлар:

Кибр ички хулқ бўлиб, ундан амаллар содир бўлади. Мазкур хулқ ўзини устидан кибр қилинаётган шахсдан юқори қўйишдир. Манманлик эса тасаввурдан иборат бўлиб, унда манмандан бошқа одам бўлиши шарт эмас.

Аллоҳ таоло манманликни қоралаб, Қуръони Каримда Тавба сурасида марҳамат қилади:

نُعْتَمِلْكُمْ لَكُمْ كُتِبَتْ جَعْلًا ذِي نِيْحٍ مَّوِيَّوَةٍ رِيْثَكَ نَطَاوَمِ يَفُهِ لَلْمُكْرَسَنَ دَقْل
نِيْرِبْدُمُ مَّوِيَّوَةٍ تَبْحَرَامُ بَضْرَالْمُكْرَسَنَ تَقَاضَوَائِيْ شِمْ كُنْ ع

«Батаҳқиқ, Аллоҳ сизларга кўп жойларда нусрат берди. Хунайн кунида ҳам. Ўшанда сизни кўплигингиз ажаблантирган эди. Бас, сизга ҳеч фойда бермади ва ер кенг бўла туриб, сизга торлик қилиб қолди. Сўнгра ортга қараб қочдингиз» (25-оят).

Хунайн уруши Маккаи Мукаррама фатҳ қилинганидан кейин бевосита бошланганидан унга мазкур фатҳда иштирок этган фотиҳлардан ташқари фатҳ сабабли янги мусулмон бўлган Макка аҳли ва бошқа кўпгина томонлар ҳам чиқишган эди.

Ҳамма янги ғалаба – Исломнинг зоҳир бўлиши нашидасини сурарди. Кўпчилик, мусулмонларга ҳеч ким бас келолмайди, деган фикрда эди.

Мусулмон лашкари биринчи марта ўн икки минг кишилик катта лашкарга айланган эди. Кишиларни бу улкан адад ғурурга кетказиб, уларда «Озлик чоғимизда қанчадан-қанча душманларнинг устидан ғолиб чиққанмиз-ку, шунча катта сонга эга бўлиб туриб, ўзимиздан оз сонли мушрикларни енга олмасмидик», деган манманлик пайдо бўлганди.

Аммо Хунайн уруши қизиган пайтда аскар ададининг кўплиги ҳеч қандай фойда бермай қолди. Мушриклар қўйган пистирмадан тўсатдан қақшатқич зарбага учраган мусулмонлар ўзларини дарҳол ўнглай олмай қолдилар. Душманнинг кучли босқини туфайли уларга ер юзи торлик қилиб қолди ва «Сўнгра ортга қараб қочдингиз».

Қочганда ҳам ҳеч нарсага қарамай қочдилар, ҳатто ўз Пайғамбарини ҳам ташлаб қочдилар.

Манманликнинг оқибати ёмонлик экани ҳақида бир қанча ҳадислар ҳам келган.

يَشْمِيْ لُجْرَامَنْ يَبُ «لَأَقْمَلَسُو هِيْلَعْلَلِ صِيْلَلِ نَع، تَهْرِيْرُهْ يَبْأَنْع
مَوْقَتِيْ حَضْرَالِيْ لَجَلَجَتِيْ وَهَفُضْرَالِهَبَفَسُخْ ذِيْ هَادْرَبُو هَتْ مُجْ هَتْ بَجَعْ أَدَق
نَاحِيْ شِلْ هَاوَر. «هَعَّاسْلَلِ

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Бир киши ўзининг соч шокиласига ва кийимига маҳлиё бўлиб юриб бораётганида бирдан уни ер ютиб юборди. Энди у қиёмат қоим бўлгунча пастга тушиб бораверади», дедилар».

Икки шайх ривоят қилишган.

Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам ўтган умматлардан бир киши ўзининг чиройига, кийимига зеб бериб, кеккайгани қандай оқибат ила тугаганини ажойиб васф қилиб бериш ила биз мусулмонларни ўша шахсга ўхшашдан қайтармоқдалар.

Мазкур бадбахтликка гирифтор бўлган одам сочини ҳавас билан ўстирган экан. Унинг сочи елкасига тушиб турар, кийимни ҳам бошқаларга кўз-кўз қилиш учун танлаб кийган экан. У кунлардан бир кун **«ўзининг соч шокиласига ва кийимига маҳлиё бўлиб юриб бораётганида, бирдан уни ер ютиб юборди»**.

Бунга ўхшаш нобакорларни, ўзини ўзгалардан арзимаган нарса ила устун қўядиганларни, кийими ила манманлик ва мутакаббирлик қиладиганларни ер ҳам ўз устида олиб турмай ютиб юборишга тайёр экан.

Аммо уни ер ютиши билан иш битиб қолмайди. Балки Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам айтганларидек, энди у қиёмат қоим бўлгунча пастга тушиб бораверади.

Яъни у қиёматгача ер ютиш азобини чекиб, қийналиб туради. Қиёмат куни унинг ҳоли қандай бўлишини эса Аллоҳ таолонинг Ўзи белгилайди.

Ким ана ўша ҳолга учрамай деса, зинҳор манманлик қилмасин.

«رَجَمَ» : لَأَقْمَلِسُو هِيْلَعِ لَلِصَّيْبِ لَلْعَمَّ، أَمْ هُنَّ عُلَلِ لِي ضَرَرَمُ عِنْبِ لَعَفِي كَفَ : مَلَسْمُ أَتَلَأَقَفَ . «مَأَي قَوْلِ مَوِيَّهَ لِي لَلرُّطْنِي مَلَّ أَلْيُحُّ هَبْ وَثُنُّمَ أَدَقُّ فَشَكَّنَتْ إِذْ : تَلَأَقَفَ . «أَرْبَشَ نِي خُرِّي» : لَأَق ؟ نَوَلُو يُذِبُّ أَسْنَلِ لَعْنُ صَيُّ هَبَّ حَاصَوُّ يذْمُرَّتْ لَأَوَر . «هِيَ لَعْنُ دَرِي أَلْ أَعْرُذُ هَنِي خُرِّي ف» : لَأَق

Ибн Умар розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Ким манманлик ила кийимини судраб юрса, қиёмат куни Аллоҳ унга назар солмас», дедилар. Шунда Умму Салама:

«Аёллар этакларини қандай қиладилар?» деди.

«Бир қарич тушириб оладилар», дедилар у зот.

«Ундай бўлса, оёқлари очилиб қолади», деди у.

«Бир зироъ тушириб оладилар, ундан зиёда эмас», дедилар у зот».

Термизий ва унинг икки соҳиби ривоят қилишган.

«Рухий тарбия» китоби асосида тайёрланди